

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกิจกรรมนาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนซ่อมเสริม 2 รูปแบบ มีวัตถุประสงค์ กลุ่มตัวอย่าง สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกิจกรรมนาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนซ่อมเสริม 2 รูปแบบ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 โรงเรียนบ้านแม่ต๋อม สำนักงานการประถมศึกษาอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 16 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่ผ่านวัตถุประสงค์ไม่ถึงร้อยละ 60 ของวัตถุประสงค์ทั้งหมด ภายหลังการเรียนการสอนกิจกรรมนาฏศิลป์เรื่อง ฟ้อนเงี้ยว ตามแผนการสอน โดยได้รับการสอนซ่อมเสริม 2 รูปแบบ คือ การสอนซ่อมเสริมด้วยเทปวีดิทัศน์ และการสอนซ่อมเสริมแบบนักเรียนช่วยสอนกันเอง กลุ่มละ 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการสอนกิจกรรมนาฏศิลป์ เรื่อง ฟ้อนเงี้ยว
2. เทปวีดิทัศน์การสอนซ่อมเสริมกิจกรรมนาฏศิลป์ เรื่อง ฟ้อนเงี้ยว
3. แบบวัดความรู้ในทฤษฎี
4. แบบสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติกิจกรรมนาฏศิลป์ เรื่อง ฟ้อนเงี้ยว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. จัดเตรียมห้องเรียนที่ใช้เป็นสถานที่ทำการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนถึงแจ้งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแก่ครูผู้สอนที่รับผิดชอบ
2. ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนกิจกรรมนาฏศิลป์เรื่อง ฟ็อนเงี้ยว จำนวน 9 คาบ คาบละ 20 นาที โดยสอนวันละ 3 คาบ เป็นเวลา 3 วัน
3. ทำการทดสอบวัดผลการเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อตรวจสอบการผ่านวัตถุประสงค์ตามเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 60 ขึ้นไป ของวัตถุประสงค์ทั้งหมด
4. คัดแยกนักเรียนที่ไม่ผ่านวัตถุประสงค์ออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละเท่า ๆ กัน เพื่อได้รับการสอนซ่อมเสริม 2 รูปแบบ
5. เตรียมตัวนักเรียนที่คัดเลือกไว้สำหรับช่วยสอน ในการสอนซ่อมเสริมแบบนักเรียนช่วยสอนกันเอง โดยการทบทวนเนื้อหาและการปฏิบัติกิจกรรมนาฏศิลป์ ให้เกิดความคล่องแคล่วและความมั่นใจก่อนทำหน้าที่ช่วยสอน
6. ทำการทดลองใช้วิธีการสอนซ่อมเสริมกิจกรรมนาฏศิลป์ เรื่อง ฟ็อนเงี้ยว กับนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม โดยกลุ่มที่ 1 ใช้วิธีการสอนซ่อมเสริมด้วยเทปวีดีทัศน์ และกลุ่มที่ 2 ใช้วิธีการสอนซ่อมเสริมแบบนักเรียนช่วยสอนกันเอง โดยใช้เวลาในการซ่อมเสริมตามตารางที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ครูผู้สอนยังมีบทบาทในการให้คำแนะนำนักเรียนทั้งสองกลุ่ม หากเกิดปัญหาหรือต้องการคำแนะนำ
7. เมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้ว ทำการทดสอบวัดผลการเรียนด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติกิจกรรมนาฏศิลป์ ฟ็อนเงี้ยว
8. นำผลการเรียนที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละในการผ่านวัตถุประสงค์ร้อยละ 80 ขึ้นไป ของวัตถุประสงค์ทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาค่าร้อยละในการผ่านวัตถุประสงค์ของนักเรียน ภายหลังการสอนซ่อมเสริมด้วยเทปวีดีทัศน์

2. วิเคราะห์หาค่าร้อยละในการผ่านวัตถุประสงค์ของนักเรียน ภายหลังจากสอนซ่อมเสริมแบบนักเรียนช่วยสอนกันเอง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์หาค่าร้อยละในการผ่านวัตถุประสงค์ของนักเรียน ภายหลังจากสอนซ่อมเสริมด้วยเทปวีดิทัศน์ พบว่า นักเรียนจำนวน 8 คน สามารถผ่านวัตถุประสงค์ร้อยละ 80 ขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 100 แสดงว่า หลังจากที่นักเรียนได้รับการสอนซ่อมเสริมกิจกรรมนาฏศิลป์ด้วยเทปวีดิทัศน์ ทำให้นักเรียนผ่านวัตถุประสงค์ร้อยละ 80 ขึ้นไปของวัตถุประสงค์ทั้งหมด

2. ผลการวิเคราะห์หาค่าร้อยละในการผ่านวัตถุประสงค์ของนักเรียน ภายหลังจากสอนซ่อมเสริมแบบนักเรียนช่วยสอนกันเอง พบว่า นักเรียนจำนวน 8 คน สามารถผ่านวัตถุประสงค์ร้อยละ 80 ขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 100 แสดงว่า หลังจากที่นักเรียนได้รับการสอนซ่อมเสริมกิจกรรมนาฏศิลป์แบบนักเรียนช่วยสอนกันเอง ทำให้นักเรียนผ่านวัตถุประสงค์ร้อยละ 80 ขึ้นไปของวัตถุประสงค์ทั้งหมด

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกิจกรรมนาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภายหลังจากได้รับการสอนซ่อมเสริมด้วยเทปวีดิทัศน์ พบว่า นักเรียนจำนวน 8 คน สามารถผ่านวัตถุประสงค์ร้อยละ 80 ขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 100 แสดงว่า หลังจากที่นักเรียนได้รับการสอนซ่อมเสริมด้วยเทปวีดิทัศน์ ทำให้นักเรียนผ่านวัตถุประสงค์ร้อยละ 80 ขึ้นไปของวัตถุประสงค์ทั้งหมด กล่าวคือ นักเรียนที่ได้รับการสอนซ่อมเสริมด้วยเทปวีดิทัศน์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกิจกรรมนาฏศิลป์ที่ดีขึ้น ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธาวิณี วีระสกุลรัตน์ (2528) โดยได้สร้างวิดีโอเทปเพื่อการสอนซ่อมเสริมวิชา วิทยาศาสตร์กายภาพชีวภาพ เรื่อง “รังสีที่มองไม่เห็น”

ผลการทดลองปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และได้สอดคล้องกับ กิตติมา กิงคะสาร (2537) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการใช้วีดิทัศน์กับเอกสารสิ่งพิมพ์ในการสอนเสริมเพื่อให้เกิดความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนเสริมโดยเทปวีดิทัศน์ มีระดับความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ อนันต์พนินรณ (2531) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้กิจกรรมนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากเทปวีดิทัศน์กับการสอนปกติ ผลการศึกษาพบว่า ผลการเรียนรู้กิจกรรมนาฏศิลป์ของนักเรียนที่เรียนจากเทปวีดิทัศน์สูงกว่าผลการเรียนจากการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับ สุทธิรา แก้วมณี (2536) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์เรื่อง รำวงมาตรฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากเทปวีดิทัศน์กับการสอนแบบปกติ ผลการศึกษาปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากเทปวีดิทัศน์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิจัยที่ปรากฏดังกล่าว สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1.1 เทปวีดิทัศน์การสอนซ่อมเสริมกิจกรรมนาฏศิลป์ เรื่อง ฟ้อนเงี้ยว ผู้วิจัยได้ผลิตขึ้นโดยศึกษาแนวทางการผลิตอย่างเป็นขั้นตอน และอาศัยแนวทางตามวิธีระบบของ ซील และ กลาสโก (1990, p.8) ซึ่งเป็นวิธีการกำหนดขั้นตอนการแก้ปัญหาและการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ผู้เรียนและวิเคราะห์ด้านเนื้อหา เพื่อนำไปสู่การออกแบบกระบวนการแก้ปัญหาโดยใช้เทคโนโลยีหรือวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้เทปวีดิทัศน์ในการสอนซ่อมเสริม จากนั้นจึงเข้าสู่ขั้นตอนผลิตและพัฒนา ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการผลิตอย่างละเอียด แล้วจึงเขียนบทถ่ายทำ และผลิตตามขั้นตอน โดยมีผู้เชี่ยวชาญทั้งทางด้านเนื้อหา และผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคนิคการผลิต ตรวจสอบเพื่อการปรับปรุงแก้ไข นอกจากนี้ยังนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเล็ก เพื่อทราบข้อบกพร่องต่าง ๆ แล้วพิจารณาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง และขั้นตอนสุดท้ายคือ การประเมินผลเพื่อตรวจสอบความสำเร็จในการดำเนินการแก้ปัญหา

1.2 เทปวีดิทัศน์ มีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับเนื้อหากิจกรรมนาฏศิลป์ ซึ่งเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับทักษะการปฏิบัติ โดยในการนำเสนอใช้รูปแบบการสาธิตจากตัวแบบซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน สาธิตการปฏิบัติทำอย่างเป็นลำดับขั้นตอนให้นักเรียนได้สังเกตอย่างละเอียด จากนั้นจึงให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติตาม ทำให้นักเรียนเห็นแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้อง รวมทั้งคำบรรยายในเทปวีดิทัศน์

ได้อธิบายขั้นตอนการปฏิบัติอย่างละเอียด เช่น การวางตำแหน่งมือที่ถูกต้อง การเอียงศีรษะ การปฏิบัติท่าทำให้สวยงาม เป็นต้น นอกจากนี้เทปวิดีทัศน์ยังสามารถแสดงเทคนิคต่าง ๆ เช่น การถ่ายภาพระยะใกล้ สำหรับการปฏิบัติโดยใช้วิธีเฉพาะส่วน การถ่ายภาพระยะไกลสำหรับแสดงท่าทำโดยรวม นักเรียนสามารถหยุดภาพ หรือย้อนดูภาพซ้ำได้ตามความต้องการ เพื่อฝึกหัดในส่วนที่ตนเองยังบกพร่อง สอดคล้องกับ ไพโรจน์ ตรีธนากุล และคณะ (2528, หน้า 3-4) ที่ได้กล่าวถึงคุณค่าและคุณลักษณะของเทปวิดีทัศน์ว่า เทปวิดีทัศน์มีประสิทธิภาพในการสื่อสารได้ทั้งภาพและเสียงในเวลาเดียวกัน สามารถชมได้ครั้งละหลายคน ผู้เรียนหรือผู้ชมหยุดภาพหรือดูซ้ำได้ตามความต้องการ นำมาประกอบการเรียนซ่อมเสริมรายบุคคลหรือรายกลุ่มได้ดี ทั้งนี้สามารถใช้ได้ทั้งผู้เรียนที่เรียนเร็วหรือเรียนช้า โดยให้เรียนไปตามความสามารถของบุคคล รวมถึงการฝึกทักษะเฉพาะได้เป็นอย่างดี

1.3 เทปวิดีทัศน์ที่ผลิตขึ้น เป็นสื่อการสอนซ่อมเสริมที่สามารถสร้างความสนใจแก่นักเรียนได้เป็นอย่างดี จากการสังเกตของผู้วิจัยขณะทำการทดลองพบว่า นักเรียนทุกคนจะมีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา มีความสนุกสนานเพลิดเพลิน ไม่เบื่อหน่าย เนื่องจากเทปวิดีทัศน์เป็นเทคโนโลยีที่แปลกใหม่สำหรับนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง ซึ่งเป็นชาวเขาทั้งหมด โดยนักเรียนดังกล่าวไม่เคยเรียนรู้ด้วยสื่อประเภทเทปวิดีทัศน์มาก่อน จึงเกิดความสนใจและเกิดความรู้สึกอยากติดตามบทเรียนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นเทปวิดีทัศน์จึงเป็นสื่อการสอนที่สามารถสร้างความสนใจในการเรียนรู้จนส่งผลให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ สุทธิรา แก้วมณี (2536) ได้ศึกษาความสนใจในการเรียนนาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้เรียนจากเทปวิดีทัศน์มีความสนใจแตกต่างกับนักเรียนที่เรียนตามวิธีการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกิจกรรมนาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภายหลังได้รับการสอนซ่อมเสริมแบบนักเรียนช่วยสอนกันเอง พบว่า นักเรียนจำนวน 8 คนสามารถผ่านวัตถุประสงค์ร้อยละ 80 ขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 100 แสดงว่า หลังจากนักเรียนได้รับการสอนซ่อมเสริมกิจกรรมนาฏศิลป์แบบนักเรียนช่วยสอนกันเอง ทำให้นักเรียนผ่านวัตถุประสงค์ร้อยละ 80 ขึ้นไปของวัตถุประสงค์ทั้งหมด กล่าวคือ นักเรียนที่ได้รับการสอนซ่อมเสริมนักเรียนช่วยสอนกันเองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกิจกรรมนาฏศิลป์ที่ดีขึ้น ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ได้สอดคล้องกับ

ผลการศึกษาของ สุพร จวีศักดิ์ (2531) ได้สร้างบทเรียนสำเร็จรูปในการสอนซ่อมเสริมวิชาฟิสิกส์ เรื่อง โม่หมุน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการเรียนรายกลุ่มโดยนักเรียนเก่งสอนนักเรียนอ่อน สูงกว่าการเรียนรายกลุ่มโดยนักเรียนอ่อนปรึกษาตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ เรย์ แฮร์สัน และกอดเฟรดสัน (1984) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนโดยการสอนแบบรุ่นพี่สอนรุ่นน้อง หรือการติวข้ามรุ่น กับการสอนโดยนักเรียนสอนนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า การสอนทั้ง 2 รูปแบบ มีประสิทธิภาพเท่าเทียมกัน และการสอนโดยนักเรียนสอนนักเรียนทำให้ความแตกต่างของผู้เรียนน้อยลง และ สุจิตรา มงคลยุทธ (2540) ได้ศึกษาผลการเรียนและความสนใจวิชาภาษาอังกฤษที่ใช้หลักการเรียนเพื่อรอบรู้ของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยหลักการเรียนเพื่อรอบรู้ที่ซ่อมเสริมโดยครู ผ่านเกณฑ์การรอบรู้มีจำนวนร้อยละ 50 ส่วนผู้เรียนที่เรียนด้วยหลักการเรียนเพื่อรอบรู้ที่ซ่อมเสริมโดยเพื่อนช่วยเพื่อน ผ่านเกณฑ์การรอบรู้มีจำนวนร้อยละ 66.66

จากผลการวิจัยที่ปรากฏดังกล่าว สามารถอภิปรายได้ คือ การสอนซ่อมเสริมกิจกรรมนาฏศิลป์แบบนักเรียนช่วยสอนกันเอง มีความเหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาและจุดมุ่งหมายของการเรียนนาฏศิลป์ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534, หน้า 288) กล่าวว่า การเรียนการสอนนาฏศิลป์เน้นการแสดงออกร่วมกัน อาศัยความร่วมมือในการฝึกปฏิบัติที่เป็นหมู่คณะ ฝึกให้นักเรียนเข้าใจเรื่อง “กลุ่ม” การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ให้อำนาจการยอมรับความสามารถของผู้อื่น พร้อมจะแสดงความสามารถของตนเองออกมา เมื่อเกิดความผิดพลาดก็พร้อมที่จะให้อภัยผู้อื่น ยอมรับความผิดพลาดของตนเองได้ จากการสังเกตของผู้วิจัยในขณะที่ทำการทดลองพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี มีความสนุกสนานในการเรียนและมีความสุขกับการที่ได้ฝึกปฏิบัติพร้อม ๆ กัน เมื่อเพื่อนปฏิบัติไม่ได้ก็จะพูดให้กำลังใจและให้ฝึกทบทวนใหม่โดยสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ด้วยวัยที่ใกล้เคียงกันของนักเรียนการใช้ภาษาในการสื่อสารจึงอยู่ในระดับเดียวกัน การใช้ถ้อยคำอธิบายย่อมจะทำให้เข้าใจได้ง่ายและเร็วกว่าภาษาที่ครูใช้อธิบาย นักเรียนจึงเกิดความรู้สึกผ่อนคลาย ไม่ต้องวิตกกังวลในการเรียนลดการแข่งขันระหว่างบุคคลภายในกลุ่ม เมื่อมีปัญหาก็จะมีคำถามที่จะถามข้อสงสัยต่าง ๆ มากขึ้นเนื่องจากมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เกิดความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้จนบรรลุจุดมุ่งหมายในการเรียน

ดังที่ โรเจอร์ (1970, p.15) ได้กล่าวว่า การทำกิจกรรมกลุ่มที่มีบรรยากาศอิสระ เป็นกันเอง มีกฎเกณฑ์น้อย จะช่วยให้สมาชิกภายในกลุ่มสร้างสายสัมพันธ์ต่อกัน มีความไวในการรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของกันและกัน ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจเมื่อมีคนเข้าใจและยอมรับตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ สุรางค์ โค้วตระกูล (2523, หน้า 221) ได้กล่าวว่า ประสบการณ์แห่งความสำเร็จของการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อนักเรียนไม่รู้สึกว่าตนเองถูกขู่เข็ญหรือมีความหวาดกลัว ทำให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพราะมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน นักเรียนไม่กลัวว่าจะถูกลงโทษหรือได้รับการเยาะเย้ยถากถางจากเพื่อนนักเรียนด้วยกัน เพราะทุกคนมีโอกาสประสบผลสำเร็จในการเรียนเมื่อมีการช่วยเหลือกัน ส่งผลให้เกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน จึงมีความกล้าแสดงออกในการเรียน และตั้งใจเรียนอย่างสม่ำเสมอ

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการวิจัย

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกิจกรรมนาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนซ่อมเสริม 2 รูปแบบ พบว่า

1. ผลการสอนซ่อมเสริมกิจกรรมนาฏศิลป์ด้วยเทปวีดิทัศน์ เมื่อวิเคราะห์คะแนนการผ่านวัตถุประสงค์รายข้อ พบว่า มีคะแนนที่สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนซ่อมเสริมแบบนักเรียนช่วยสอนกันเอง โดยเฉพาะคะแนนในส่วนของลีลาท่ารำที่ได้แสดงออก จะมีความสวยงาม อ่อนช้อย เนื่องจากนักเรียนได้สังเกตและเรียนรู้การปฏิบัติท่ารำจากตัวแบบ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และในการอธิบายท่ารำอย่างละเอียดเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การสร้างเทปวีดิทัศน์สามารถนำไปใช้สอนในชั้นเรียนปกติได้เป็นอย่างดี เพื่อจะได้ลดบทบาทของครูให้เป็นเพียงผู้แนะนำ ผู้สังเกต และผู้เสริมแรง มากกว่าจะเป็นผู้แสดง และจะได้มีโอกาสดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง

2. ผลการสอนซ่อมเสริมแบบนักเรียนช่วยสอนกันเอง เมื่อวิเคราะห์คะแนนในส่วนความถูกต้อง ความสวยงามของลีลาท่ารำ ค่อนข้างต่ำกว่ากลุ่มทดลองที่ใช้วิธีการสอนซ่อมเสริมด้วยเทปวีดิทัศน์ เนื่องจากนักเรียนดังกล่าวฝึกปฏิบัติตามตัวแบบซึ่งเป็นเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ความถูกต้อง ความสวยงามของลีลาท่ารำอาจจะยังไม่ค่อยดีนัก โดยในขั้นตอนของการเตรียมตัวนักเรียนที่ทำหน้าที่ช่วยสอน เป็นเพียงการทบทวนการปฏิบัติท่ารำที่ได้เรียนรู้ผ่านไปแล้วกับครูผู้สอน ซึ่งไม่ได้อธิบายรายละเอียดของการปฏิบัติท่ารำมากนัก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการเรียนการสอน

1.1 การสอนซ่อมเสริมด้วยเทปวีดีทัศน์ ครูผู้สอนควรแนะนำวิธีการใช้เครื่องมือให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและคุ้นเคยเสียก่อน เช่น การเปิด-ปิด การหยุดภาพ การย้อนภาพกลับสำหรับการศึกษาใหม่ เป็นต้น เพื่อนักเรียนจะได้มีโอกาสเรียนด้วยตนเองโดยอิสระ และไม่เกิดความสับสนในขณะที่ทำการศึกษา นักเรียนจะสามารถกระทำได้ด้วยสะดวก ส่งผลให้เกิดความต่อเนื่องในการใช้เทปวีดีทัศน์และการฝึกปฏิบัติสลับกันไป โดยไม่ต้องรอครูผู้สอนมาคอยควบคุมการใช้เครื่องมือ นอกจากนี้ควรใช้แนวทางในการสอนซ่อมเสริมด้วยเทปวีดีทัศน์สำหรับกระบวนวิชาอื่น ๆ ต่อไป เพราะเป็นวิธีการที่สามารถสร้างความสนใจของนักเรียนเป็นอย่างมาก ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ส่วนใหญ่จะมีความกระตือรือร้น มีความสนุกสนานเพลิดเพลิน ที่ได้มีโอกาสเรียนรู้จากภาพเคลื่อนไหวและเสียงไปพร้อม ๆ กัน ไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

1.2 การสอนซ่อมเสริมแบบนักเรียนช่วยสอนกันเอง เป็นการสอนที่สามารถทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น และเกิดทักษะทางสังคม ในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการสอนซ่อมเสริมในกระบวนวิชาอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้ในบรรยากาศที่เป็นกันเอง และเกิดความรู้สึกผ่อนคลาย แต่ทั้งนี้ครูผู้สอนควรมีบทบาทสำคัญในการแนะนำนักเรียนที่ทำหน้าที่ช่วยสอน ให้มีความเสียสละ และความรู้สึกเต็มใจที่จะช่วยเหลือเพื่อนที่เรียนอ่อน เพราะปกติในห้องเรียนหนึ่ง ๆ อาจมีนักเรียนเก่งแต่ไม่มีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือเพื่อนด้วยเหตุผลหลาย ๆ ประการ เช่น ไม่มีความสนใจ หรือมีความเหนื่อย อ่อนล้า เพราะต้องอาศัยการปฏิบัติจริง ดังนั้นครูผู้สอนควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจและสร้างแรงจูงใจ โดยชี้ให้เห็นผลดีของการช่วยเหลือเพื่อน ซึ่งเป็นพื้นฐานในการสร้างเจตคติที่ดีและสร้างบรรยากาศในการเรียนแบบร่วมมือกัน และในขั้นตอนการเตรียมตัวนักเรียนผู้ทำหน้าที่ช่วยสอน นอกจากจะทบทวนจากครูผู้สอนแล้ว อาจให้นักเรียนได้ศึกษารายละเอียดจากเทปวีดีทัศน์ก่อน เพื่อความถูกต้อง แม่นยำ และเกิดความมั่นใจในการถ่ายทอดให้กับเพื่อนมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการสร้างและศึกษาผลการใช้เทปวิดีโอสำหรับการสอนซ่อมเสริมกิจกรรมนาฏศิลป์ ในระดับชั้นอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนซ่อมเสริมด้วยเทปวิดีโอ กับผลการสอนซ่อมเสริมแบบนักเรียนช่วยสอนกันเองในกระบวนวิชาอื่น ๆ

2.3 ควรมีการศึกษากระบวนการและผลการสอนซ่อมเสริมแบบนักเรียนช่วยสอนกันเองในกระบวนวิชาที่เป็นทักษะการปฏิบัติ และกระบวนวิชาที่เป็นภาคความรู้ความเข้าใจ โดยมีการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน

2.4 ควรมีการศึกษาความคิดเห็น ความสนใจ ต่อวิธีการสอนซ่อมเสริมด้วยเทปวิดีโอ และการสอนซ่อมเสริมแบบนักเรียนช่วยสอนกันเอง

2.5 ควรมีการศึกษา และพัฒนาวิธีการสอนซ่อมเสริม โดยอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ร่วมกับการใช้เทปวิดีโอ